

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL SUPREM

Juliol-desembre 2015

Eva Pons Parera*

Agustí Pou Pujolràs**

Paraules clau: Tribunal Suprem; jurisprudència; dret lingüístic.

JURISPRUDENCE ON SUPREME COURT

Abstract

Jurisprudence on Supreme Court, second semester of 2015

Keywords: Supreme Court; Jurisprudence; Linguistic Law.

Durant el segon semestre de 2015 no hem localitzat resolucions del Tribunal Suprem que apuntin línies doctrinals noves rellevants pel que fa al règim jurídic de la llengua.

En primer lloc, nombroses resolucions judicials, vint-i-quatre en total, al·ludeixen als requeriments lingüístics en l'accés a la nacionalitat. Tanmateix, la major part són interlocutòries d'inadmissió del recurs per manca d'interès cassacional, i només en tres casos el Tribunal Suprem dicta sentència sobre el fons. D'aquestes darreres només les sentències de 9 d'octubre i de 27 de novembre mereixen una ressenya, perquè analitzen la qüestió relativament nova de la modulació de l'exigència lingüística en el supòsit de persones amb discapacitat psíquica o física. La tendència del Tribunal Suprem a rebutjar la revisió en seu cassacional de les sentències de l'Audiència Nacional s'ha de vincular amb la doctrina interpretativa consolidada sobre les implicacions lingüístiques de l'exigència de «suficient grau d'integració en la societat espanyola» de l'article 22.4 del Codi civil, alhora que pot tenir un efecte dissuassori a l'hora d'interposar recursos de cassació en aquest àmbit. No obstant això, la manca d'un desplegament del concepte jurídic indeterminat emprat pel precepte legal, que contrasta amb els models vigents en d'altres contextos jurídics (vegeu, per exemple, la Llei 359/2003, de nacionalitat a Finlàndia, que ja estableix les modulacions aplicables en els supòsits de discapacitat mental o física del sol·licitant), continuarà reclamant una intervenció del TS per via jurisprudencial en la delimitació de les condicions que permeten accedir a la nacionalitat per residència.

En segon lloc, pel que fa a l'assistència d'interpret i traductor en les actuacions judicials, les resolucions de 24 de juliol, 10 de setembre i 8 i 26 d'octubre confirmen la línia doctrinal sobre el dret a l'assistència d'interpret i sobre l'actuació de traductor que hem anat recollint en aquesta crònica. Es parteix d'una interpretació poc formalista en el sentit que l'important per satisfer el dret de defensa és que l'afectat hagi comprès realment el que se li diu i que la traducció hagi estat correcta. És a dir, que la lesió al dret de defensa ha de ser real i no només basada en una suposada irregularitat. Dins d'aquest bloc, la Sentència de 23 de desembre apunta, i només apunta, línies importants pel que fa a l'al·legació d'indefensió quan l'advocat desconeix la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma, en el sentit que la lesió ha de ser real i ben acreditada, i fins i tot s'insinua certa responsabilitat del lletrat quan actua en un territori amb doble oficialitat. De tota manera, la referència és breu i caldrà veure si es pot apreciar una continuïtat en aquesta línia.

* Eva Pons Parera, professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona.

** Agustí Pou Pujolràs, professor associat de filologia catalana de la Universitat de Barcelona.

Citació recomanada: PONS PARERA, EVA; POU PUJOLRÀS, AGUSTÍ. «Jurisprudència del Tribunal Suprem. Juliol-desembre de 2015», *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, núm. 65, 2016, p. 223-234. DOI: [10.2436/20.8030.02.151](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.151).

En tercer lloc, quant a l'ús lingüístic a l'àmbit judicial, només esmentem en aquesta introducció la [STS de 21 de juliol de 2015](#) (ref. Cendoj. 28079149912015100046), en què es fa constar que la citació de la sentència objecte del recurs, de la Sala Social del TSJ de Catalunya, és una traducció oficial de l'original en català. No expressa si la traducció és feta pel servei que la mateixa Generalitat ofereix al Tribunal Suprem o està feta a petició del mateix òrgan d'origen. Com s'ha apuntat en altres ocasions, seria interessant que la traducció fos instada pel mateix òrgan jurisdiccional central i s'ajustés a allò realment rellevant i que no entén. La traducció sistemàtica de totes les actuacions que tenen efecte fora de l'àmbit territorial català, com és el cas present, té l'efecte de qüestionar l'ús del català en les actuacions judicials que se substancien en els òrgans judicials catalans. Al nostre entendre, la noció d'oficialitat hauria d'impregnar tot l'àmbit d'actuació de l'Administració que exerceix la seva funció sobre el territori, en aquest cas des de la primera instància fins a l'últim nivell processal. Per això caldria articular mecanismes que minimitzin la traducció als casos estrictament necessaris i facilitin als ciutadans i professionals l'exercici dels seus drets i de la seva activitat professionals en la llengua pròpia. En aquest darrer cas, caldria desenvolupar l'article 33.5 de l'Estatut d'autonomia.

En quart lloc, les sentències de 29 de setembre, 13 d'octubre i 4 de desembre analitzen el nomenament com a intèrpret jurat per la via del reconeixement dels estudis universitaris de traducció jurídica, en relació amb les facultats de l'Administració de verificar que el contingut de les assignatures cursades pels sol·licitants garanteix la preparació específica per exercir la professió.

En cinquè lloc, les sentències de 2, 6 i 16 de juliol refereixen incidències lingüístiques dins de processos selectius de diverses administracions. No aporten criteris nous pel que fa al règim lingüístic, però resolen aspectes en l'aplicació de la valoració de les llengües dins de la selecció de personal que són d'interès i que sovint mostren un ús poc curós en aquesta valoració per part del poder públic que ordena el procés selectiu. La Sentència de 30 de setembre confirma la doctrina sobre la legitimitat d'establir el coneixement de la llengua, en aquest cas l'eusquera, com a requisit per accedir a una plaça en l'Administració pública. A banda d'aquestes resolucions, també en trobem dues, de 13 d'octubre i de 12 de novembre, relatives a l'acreditació del coneixement d'idiomes en l'àmbit de processos selectius i en relació amb el Marc europeu comú de referència.

En sisè lloc, constatem que la presència de normativa de la Unió Europea publicada en diverses llengües oficials i la seva incorporació al dret intern suscita diversos problemes interpretatius dins les sentències de 25 i 29 de setembre i de 18 de novembre, en les quals el TS es pronuncia sobre el marge de discrecionalitat del legislador estatal en transposar les disposicions europees.

En setè lloc, recollim també dues sentències, de 22 de juliol i de 9 de desembre, en matèria de marques comercials, en les quals sorgeixen qüestions interpretatives relacionades amb l'ús de l'anglès. En la primera no es reconeix com a obstativa, a l'efecte de l'aplicació de la prohibició legal de registrar marques sense caràcter distintiu, la circumstància que els signes denominatius siguin en llengua estrangera; mentre que en la segona hi ha una referència a la necessitat d'examinar el possible risc de confusió de consumidor una marca internacional coneguda en anglès a l'idioma castellà.

Finalment, la Sentència de 9 de juliol inclou l'element lingüístic dins la valoració de la prova. En un servei de transport en què resulta deteriorat l'objecte transportat el TS i els tribunals d'instància valoren que les llegendes que advertien sobre la fragilitat de la cosa fossin en anglès i en alemany i que les capsos tinguessin símbols internacionals per indicar la condició fràgil de la cosa transportada.

Per accedir als textos de les sentències de la base del Cendoj, primer s'ha d'obrir el cercador de la base de dades (<http://www.poderjudicial.es/search/indexAN.jsp>) i després clicar l'enllaç que té cada resolució ressenyada. Per facilitar aquesta operació consignem aquesta adreça en cada resolució o bloc de resolucions. D'aquesta manera es pot baixar el text sense haver de fer servir l'opció de copiar l'identificador de la resolució a la casella «Texto a buscar», del mateix cercador.

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 22 d'octubre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 1a. Ponent: Segundo Menéndez Pérez. Ref. Cendoj: 28079130012015201412](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 9 d'octubre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 6a. Ponent: Margarita Robles Fernández. Ref. Cendoj: 28079130062015100522](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 27 de novembre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 6a. Ponent: Inés María Huerta. Ref. Cendoj: 28079130062015100594](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

Com esmentàvem a la introducció, continuen essent nombrosos els recursos de cassació en matèria d'accés a la nacionalitat espanyola per residència, mitjançant els quals els sol·licitants qüestionen l'apreciació negativa per l'Audiència Nacional del «suficient grau d'integració a la societat espanyola» requerit per l'article 22.4 Codi civil, el qual inclou el domini suficient de l'idioma castellà. Tanmateix, la majoria de resolucions dictades pel Tribunal Suprem durant aquest període són d'inadmissió per manca d'interès cassacional del recurs interposat. Així, de les vint-i-quatre resolucions on s'esmenten els requeriments lingüístics en l'accés a la nacionalitat, només tres són sentències en les quals el Tribunal Suprem entra en el fons de les qüestions suscitées. La reiteració dels pronunciaments d'inadmissió s'ha de relacionar amb l'existència d'una línia jurisprudencial consolidada sobre el concepte jurídic indeterminat que inclou l'article 22.4 del Codi civil, la qual és sintetitzada en les interlocutòries dictades:

«Así, la jurisprudencia ha señalado con reiteración que: “(...) la justificación del suficiente grado de integración en la sociedad por parte del solicitante de la nacionalidad, impuesta por el artículo 22.4 del Código Civil, exige el conocimiento por parte del interesado del idioma español, en grado suficiente no ya sólo para entenderlo, sino para hablarlo y facilitar con ello sus relaciones con terceros dentro del país en que pretende desenvolverse. Por tal razón, esa falta de conocimiento del idioma es causa suficiente para la denegación de la nacionalidad española (dicho sea esto sin perjuicio de que si posteriormente se acreditase la adquisición de una destreza suficiente en el manejo del idioma pudiera procederse a una nueva solicitud de la concesión de la nacionalidad)” - entre otras, SSTs de 25 de febrero de 2010 (RC 3326/2006) y de 18 de julio de 2011 (RC 309/2009)» (FJ 5 de la Interlocutòria de 22 d'octubre de 2015, citada *infra* a títol d'exemple).

Alhora, l'actual criteri general d'inadmissió, que es projecta sobre casos força diversos quant al grau de coneixement idiomàtic i del coneixement de la realitat política i social demostrat pels recurrents en les instàncies inferiors, pot tenir un efecte dissuasori de futurs recursos cassacionals en aquest àmbit (actualment, la majoria dels casos afecten persones d'origen marroquí, o d'altres països africans, residents a Catalunya). Vindria a ratificar-ho el paral·lelisme interpretatiu que efectua el TS entre la causa d'inadmissió prevista en l'article 93.2.e LJCA, sobre la manca d'interès cassacional del recurs, amb la doctrina constitucional de la STC la STC 155/2009, de 25 de febrer, que interpreta el requisit de justificar l'«especial transcendència constitucional» del recurs d'empara (art. 50.1.b LOTC). D'aquesta manera, el TS es reserva la potestat d'apreciar, atenent a les circumstàncies del cas concret, si un assumpte relatiu a l'aplicació de l'article 22.4 del Codi civil revesteix un contingut de generalitat que justifiqui l'examen del fons per fixar doctrina en seu cassacional.

A títol d'exemple de les resolucions d'inadmissió, totes dotades d'un contingut molt similar, ressenyem la Interlocutòria de 22 d'octubre de 2015, on el recurrent és un home nascut a Algèria, que parla el castellà però que, segons el jutge encarregat del Registre Civil, «no sabe leer ni escribir y desconoce datos y fechas relevantes de las costumbres españolas» (entre les preguntes que se li van formular n'hi havia una relativa a les llengües oficials del País Basc). L'Audiència Nacional, en el fragment reproduït de la sentència d'instància, reitera la doctrina que no és suficient el treball i la residència continuada del sol·licitant, «sino que le es exigible un grado suficiente de conocimiento del idioma a nivel de lectura y escritura (no se cuestiona que habla el idioma castellano), de las instituciones, forma de vida y costumbres del país del que pretende adquirir la nacionalidad que en este caso ni siquiera acredita a un nivel básico y al alcance y exigible a cualquier persona adulta sin dificultades en el aprendizaje y con un mínimo interés en conocer la realidad geográfica, política, social, geográfica del país en que en que desarrolla su vida y en el que pretende integrarse como nacional del mismo» (raonament jurídic primer). La inadmissió del recurs pel Tribunal Suprem es fonamenta, com s'ha dit, en la causa prevista en l'article 93.2.e LJCA, en considerar que el recurs no planteja una qüestió d'interpretació nova ni general, sinó casuística i que anteriorment ja ha estat examinada i resolta reiteradament per aquest òrgan jurisdiccional.

Diversament, el Tribunal Suprem es pronuncia en les sentències de 9 d'octubre i de 27 de novembre de 2015, sobre dues demandes caracteritzades perquè la persona sol·licitant de la nacionalitat addueix una discapacitat com a element justificador d'un grau limitat d'integració a la societat espanyola. Així doncs, malgrat el criteri restrictiu que s'imposa en l'admissió d'aquests casos, l'absència d'una legislació que precisi el concepte jurídic indeterminat de l'article 22.4 del Codi civil continua motivant la necessitat d'una intervenció del TS per precisar per via interpretativa l'abast de l'exigència d'integració social atenent a les situacions diverses dels sol·licitants de la nacionalitat.

En la primera Sentència, amb data de 9 d'octubre, l'Audiència Nacional va considerar que la persona, originària de l'Equador, i amb una minusvalidesa psíquica del 67%, per trastorn esquizoide, no podia ser exclosa del requisit de saber escriure el castellà i conèixer les institucions espanyoles, a banda d'apreciar escassos vincles socials. La conclusió del tribunal d'instància, després d'un examen dels principis constitucionals d'igualtat i no discriminació i el seu desenvolupament per la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat (vegeu el vigent Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei), fou que calia exigir al recurrent el mateix que als altres sol·licitants de la nacionalitat atès que, en cas contrari, s'estaria admetent una forma de discriminació positiva no prevista en l'ordenament espanyol (FJ 7 de la Sentència Audiència Nacional). Apuntem les conseqüències de l'extensió d'aquest raonament, que vedaria l'accés a la condició d'espanyols de les persones estrangeres residents que per raó de malaltia no gaudeixen de plenes capacitats psíquiques o intel·lectuals. El Tribunal Suprem recorda la necessitat d'una valoració singularitzada i casuística de les circumstàncies personals del recurrent a l'hora d'apreciar l'existència o no d'un grau suficient d'integració social. En un sentit oposat a la instància, raona que la discriminació es produirà si no es modulen els requeriments legals a la llum de la situació de discapacitat acreditada del recurrent, la qual comporta unes evidents dificultats comunicatives que foren constatades pel jutge del registre civil. En conseqüència, el TS anul·la la sentència d'instància i resol positivament quant al grau suficient d'integració social del sol·licitant:

«Y es lo cierto que, teniendo en cuenta esa limitación del 67%, la adecuada constatación de la exigencia de integración social prevista en el art. 22.4 del Código Civil, ha de ser lógica, adecuada y proporcional a tal minusvalía, ya que caso contrario, se estaría produciendo una evidente discriminación del actor, vulneradora de los preceptos constitucionales a que hace mención la Sala de instancia, y de las normas por él citadas en los motivos de recurso. Si como hemos dicho la integración social se deriva de la armonización del régimen de vida del solicitante con los principios y valores sociales en el ámbito de sus relaciones sociales y de arraigo familiar, debe concluirse apreciando una integración social suficiente a los fines del art. 22.4 del Código Civil, derivada de circunstancias tales como su asistencia a un taller ocupacional, la percepción de una ayuda pública o su arraigo en una familia cuyos miembros, integrados en la realidad social española, gozan de tal nacionalidad.» (FJ 3).

Una resposta distinta mereix dins la Sentència de 27 de novembre de 2015 l'al·legació de discapacitat parcial del 43%, vinculada aquí amb problemes de tipus principalment físic. El recurs és interposat per una dona marroquina, que addueix una discapacitat parcial, sense precisar-ne la causa específica, així com diversos problemes físics de salut i el patiment ocasional, l'any 1998, d'una síndrome ansiosa depressiva. El TS considera que les malalties de la recurrent no poden contribuir a modular els paràmetres d'exigència d'integració social de la sol·licitant. El nivell baix de coneixement de l'idioma, segons l'òrgan jurisdiccional, «lo que demuestra es que [la recurrent] vive y ha vivido al margen de la sociedad que le rodeaba y, por tanto, de los principios y valores socioculturales que la impregnan», la qual cosa és contrària a la finalitat del legislador en regular l'accés a la nacionalitat per residència com «un elemento de conexión con España que implica, en principio, la integración de hecho en la vida del pueblo español, lo que supone, inexcusablemente, la asunción de los parámetros socio-culturales de la nación española (de la que se pretende ser nacional) y de los principios y valores que la informan». Pel que fa a la integració lingüística, l'actual resolució reitera la doctrina coneguda que sobre l'exigibilitat d'un nivell de coneixement que permeti les relacions socials i amb els poders públics. En la citació s'inclou la referència al «deure» de coneixement del castellà de l'article 3.1 CE, el qual no sempre esgrimeix de manera explícita el TS per tal de fonamentar el requisit idiomàtic en l'accés a la nacionalitat (mentre que sí l'esmenta l'Audiència Nacional, per exemple, en la Sentència d'instància reproduïda en la STS de 15 d'octubre 2015, FJ 1).

«[...] si bien, como dijimos en nuestra Sentencia de 27 de enero de 2009, el conocimiento de la lengua española no demuestra por sí misma el “suficiente grado de integración” (puede hablarse perfectamente el español sin haber pisado España, como dice la Sentencia), lo que no puede sostenerse, sin embargo, es que haya un “suficiente grado de integración en la sociedad española” sin un conocimiento de la lengua que permita una comunicación mínimamente fluida con las autoridades y con los demás ciudadanos, sin olvidar, además, que el art. 3.1 de nuestra Constitución impone a “Todos los españoles ..... el deber de conocerla.....”» (FJ 1).

[Sentència del Tribunal Suprem de 24 de juliol de 2015. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Francisco Monterde Ferrer. Ref. Cendoj 28079120012015100502.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 10 de setembre de 2015. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Manuel Marchena Gómez. Ref. Cendoj 28079120012015201843.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 23 de setembre de 2015. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Perfecto Agustín Andrés Ibáñez. Ref. Cendoj 28079120012015100559.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 8 d'octubre de 2015. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Luciano Varela Castro. Ref. Cendoj 28079120012015202014.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 26 d'octubre de 2015. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Cándido Conde-Pumpido Tourón. Ref. Cendoj 28079120012015100669.](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

En quatre de les resolucions ressenyades el Tribunal Suprem tracta de les al·legacions d'indefensió per incidències lingüístiques en l'assistència d'interpret i de traductor dels acusats. Com hem anat assenyalant en les darreres cròniques (per exemple, *Revista de Llengua i Dret*, núm. 64, pàg. 216-217), si el tribunal estima que no s'ha produït una indefensió real (falta total de comprensió) no acull l'al·legació d'indefensió. Les exigències pel que fa als interprets i als traductors s'orienten cap a un sentit poc formalista i basat en la finalitat d'aquestes intervencions, que és garantir de manera real i efectiva el dret de defensa que conté l'article 24.1 de la Constitució. La Sentència de 23 de setembre, en canvi, se situa en el mateix espai temàtic però aporta una interpretació molt interessant i innovadora pel que fa a la invocació per part de l'advocat del desconeixement de la llengua catalana.

En el cas enjudiciat per la Sentència de 24 de juliol la primera diligència judicial es va fer sense interpret. El Tribunal rebutja la pretensió del recurrent indicant que la sentència d'instància és raonada i que de la gestualitat es podia deduir fàcilment la inspecció que se li feia (frotis bucal) i que, per tant, se li va oferir una informació comprensible. En la de 10 de setembre el recurrent al·lega que en el judici oral va ser assistit per un interpret d'anglès i no de serbi, que és la seva llengua; el Tribunal dona per acreditat que, per contra, en la detenció l'acusat va declarar en anglès i en cap moment del judici no va indicar la indefensió per desconeixement d'idioma. En la resolució de 8 d'octubre el recurrent impugna la sentència de conformitat que se li va dictar en el jutjat de guàrdia perquè assegura que no tenia prou coneixement de l'espanyol (és italià) i no se li va oferir interpret. Però el TS assenjala que queda acreditat tant que coneixia suficientment el castellà com que tenia coneixements jurídics, atès que era jutge a Itàlia, i que en cap moment va demanar l'assistència d'interpret.

En el cas de la Sentència de 26 d'octubre, també penal, la part recurrent entén que se li ha produït indefensió perquè la interpret de les declaracions preconstituïdes va ser la mateixa funcionària de l'ambaixada tailandesa que va rebre telefònicament la denúncia del delictes pel qual se l'acusa. Es rebutja l'al·legació per tal com no es demostra quina era la inexactitud de la traducció ni per què la funcionària no era imparcial ni objectiva.

La STS de 23 de setembre, que resol el recurs de l'anomenat cas Saratoga, inclou una al·legació de caràcter lingüístic molt interessant. Un dels acusats adueix que se li ha vulnerat el dret de defensa i el dret a un procés amb totes les garanties perquè no s'ha traduït al castellà la documentació de la causa que estava redactada en català i el seu advocat desconeixia la llengua catalana.

La vulneració del dret de defensa pel fet que l'advocat desconegui o digui desconèixer la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma ja va ser tractat fa temps en la STS de 14 d'abril de 1997 ([Revista núm. 29, pàg. 375-378](#)). En aquella ocasió el TS va entendre que el fet que l'advocat, escollit per la mateixa recurrent, desconegués o digués que desconeixia el català situava la persona representada en una situació d'indefensió i, per consegüent, li quedava vulnerat l'article 24.1 de la Constitució. Ja assenyalàvem allà el caràcter erràtic d'aquesta doctrina en desconèixer de fet el significat de l'oficialitat del català i l'índole especial de la relació professional que vincula l'advocat amb el client, com també el mateix fet que el dret de tria d'advocat per part del client quedava prioritzat per damunt dels altres principis processals, de tal manera que la part en el procés es pot col·locar conscientment en una situació d'indefensió. Un cas semblant a la sentència aquí ressenyada també és el tractat en la STS de 29 de gener de 2009 ([Revista núm. 53, pàg. 446-451](#)). En aquest cas, però, el TS rebutja la pretensió del recurrent, que volia que s'imposés una sanció disciplinària als magistrats del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que havien rebutjat la sol·licitud de traducció de tot l'expedient. L'alt tribunal considera que la sala d'instància va actuar de manera raonada i que si el recurrent discrepava de la falta de traducció havia de recórrer per via jurisdiccional i no disciplinària. És a dir, situa els criteris d'ús lingüístic dins l'esfera de la decisió jurídicoprocessal i no en l'àmbit de la responsabilitat administrativa dels jutges. Finalment, la Interlocutòria del Tribunal Constitucional 338/2004, de 13 de setembre ([Revista núm. 43, pàg. 407-426](#)), que coneix de l'al·legació d'indefensió per part d'un advocat que volia que un procediment que es tramitava en català es tramités en castellà. El jutjat que substanciava el procediment només li lliurava traduccions de les actuacions, però considerava que això no era suficient de cara a la garantia de la tutela judicial efectiva respecte de la interdicció d'indefensió. El TC considera que des del punt de vista constitucional si l'advocat està assabentat no se li produeix indefensió, per bé que la interpretació de l'article 231 de l'LOPJ, relatiu a la llengua a les actuacions judicials, només correspon a la jurisdicció ordinària.

Tenim, doncs, aproximacions a la possible indefensió de l'advocat per desconeixement de l'idioma oficial diferent del castellà (en tots els casos reportats es tractava del català) i sembla que es reconeix un vincle entre desconeixement de l'idioma i indefensió. Però en canvi no teníem cap criteri que fes referència a les obligacions del lletrat i als matisos o gradacions que es poden considerar per apreciar la indefensió. És a dir, no s'havien explicitat pautes interpretatives de l'article 231.4 de la LOPJ. En la Sentència que ressenyem, encara que només sigui de manera molt succinta, apunta unes idees que van en aquesta direcció:

«Segundo. Por el cauce de los arts. 852 Lecrim y 5,4 LOPJ se ha denunciado vulneración del derecho de defensa y del derecho a un proceso con todas las garantías al no haberse traducido la causa al castellano, esto a pesar de haberlo solicitado reiteradamente esta parte, al amparo de lo previsto en el art. 231, 4º LOPJ .

El Fiscal se ha opuesto al motivo, señalando que el letrado de esta defensa se personó en la causa a los cuatro años de iniciada; que el catalán es idioma cooficial de la comunidad en la que se produjeron las actuaciones; y que, al no tratarse de defensa de oficio, podría haberse acudido a la utilización de los servicios de un traductor cuando hubiera sido preciso.

No existe inconveniente en admitir que el examen de las actuaciones de la causa redactadas en una lengua que no es la propia del letrado ha tenido que ser para él fuente de dificultades. Ahora bien, otra cosa es que, de esta circunstancia, tenga que derivarse como consecuencia la producción de una indefensión efectiva. Primero, por una razón de orden general, y es que la indefensión no es un dato meramente formal, que haya de seguirse de manera automática y por definición de algún tipo de situaciones. Y, en segundo término, porque, precisamente por esto, -según un criterio jurisprudencial ampliamente consolidado- solo cabría hablar de una afectación negativa esencial del derecho de defensa, cuando su ejercicio se hubiera visto comprometido de manera efectiva en su materialidad. Y esto es algo que no puede afirmarse, porque no resulta acreditado en este caso.»

Del fonament jurídic es dedueix que l'al·legació d'indefensió per part de l'advocat que addueix desconeixement del català no és un xec en blanc. En el seu informe el fiscal indica criteris de valoració: un advocat que s'incorpora tard al procediment no pot pretendre fer-ho canviar tot perquè no sap català; cal tenir en compte que el català és un idioma oficial, dada normativa que, com tantes vegades s'ha dit en aquesta crònica, no s'hauria de poder desconèixer, i que l'advocat hauria pogut acudir a un traductor propi, ja que no era un advocat d'ofici. En altres paraules, els fiscal ve a dir que en un territori amb un idioma oficial el lletrat que

hi treballa també té unes obligacions lingüístiques que formen part de la seva tasca professional i que no pot carregar sense més ni més a l'Administració la seva falta de coneixement.

El TS rebutja també l'al·legació acudint la seva doctrina clàssica: tot i que reconeix que l'advocat ha hagut de tenir problemes, d'això no se'n deriva la indefensió efectiva, perquè la indefensió té una configuració material i no merament formal, i el TS considera que no queda acreditat que hi hagi hagut un minva efectiva de la seva capacitat de defensa.

A parer nostre, aquesta és una línia interessant que cal aprofundir, especialment el que apunta el ministeri fiscal. En les seves relacions amb la justícia, no són els mateixos els drets i les obligacions d'un advocat que d'un ciutadà; no és el mateix demanar una adaptació lingüística al principi del procediment que quan ja està engegat, o no és el mateix una actuació oral (immediata) que una d'escrita (en què es pot recórrer a un traductor costejat pel professional del dret). I el que és més important, l'al·legació de desconeixement d'un idioma oficial és difícilment encaixable en els paràmetres d'actuació professional d'un advocat.

[Sentència del Tribunal Suprem de 29 de setembre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4ª. Ponent: Jesús Cudero Blas. Ref. Cendoj: 28079130042015100280](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 13 octubre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4ª. Ponent: Jesús Cudero Blas. Ref. Cendoj: 28079130042015100293](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 4 de desembre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4ª. Ponent: Angel Ramon Arozamena Laso. Ref. Cendoj: 28079130042015100364](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

La qüestió controvertida en les tres sentències és la denegació per l'Oficina d'Interpretació de Llengües del Ministeri d'Afers Exteriors de la sol·licitud de nomenament de traductor-intèrpret jurat de llengües estrangeres per la via del reconeixement dels estudis universitaris de traducció jurídica i/o econòmica, amb exempció de l'examen ordinari. El Tribunal Suprem hi interpreta la normativa aplicable, constituïda per l'Ordre AEX/1971/2002, de 12 de juliol, per la qual s'estableixen els requisits i el procediment per a l'obtenció del nomenament de traductor/a-intèrpret jurat/da per part llicenciats en traducció i interpretació.

L'actual doctrina jurisprudencial en aquest tema s'adapta al canvi normatiu resultant de la derogació per l'Ordre citada de l'anterior Ordre de 21 de març de 1997, la qual preveia un major automatisme del reconeixement a partir de la certificació dels crèdits per la universitat (sobre aquest gir doctrinal vegeu la STS de 24 de març de 2015, ressenyada en la [Revista núm. 64](#), pàg. 223-224). El TS hi reconeix la discrecionalitat tècnica de l'Oficina d'Interpretació de Llengües per valorar, a la vista dels programes de les assignatures cursades, si els sol·licitants tenen la «preparació específica» exigida per exercir com a traductor jurat, i no és suficient ni determinant la certificació dels crèdits per part de la universitat. En les dues primeres resolucions (relatives a estudiants de la Universitat Pompeu Fabra, aspirants a traductor-intèrpret d'anglès), el TS desestima els arguments d'arbitrarietat o falta de motivació de les resolucions de la dita Oficina, així com la vulneració del principi d'igualtat pel nomenament previ d'altres persones amb un itinerari formatiu idèntic al de la recurrent. La Sentència de 4 de desembre precisa la càrrega del sol·licitant (amb estudis de traducció d'alemany a la Universitat de Granada) d'aportar la informació requerida per l'Oficina durant la tramitació del recurs d'alçada contra la denegació inicial, per tal d'evitar la desestimació per silenci administratiu.

[Sentència del Tribunal Suprem de 2 de juliol de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: José Díaz Delgado. Ref. Cendoj 28079130072015100184](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 6 de juliol de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Pablo María Lucas Murillo de la Cueva. Ref. Cendoj 28079130072015100204](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 16 de juliol de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: José Díaz Delgado. Ref. Cendoj 28079130072015100205](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 30 de desembre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Nicolás Antonio Maurandi Guillén. Ref. Cendoj 28079130072015100394](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

De les resolucions reportades aquí, les tres primeres refereixen qüestions relatives a la valoració de la llengua en l'accés a la funció pública, però són aspectes col·laterals al règim juridicolingüístic pròpiament dit. La de 30 de desembre, en canvi, tracta de manera troncal la valoració de la llengua, l'usquera en aquest cas, en l'accés a la funció pública.

Les dues primeres fan referència a la relació de drets fonamentals amb la llengua. La STS de 2 de juliol de 2015 enjudicia el recurs que tenia el seu origen en una resolució de la Universidad Nacional de Educación a Distancia per la qual convocava un procés selectiu a tècnics de gestió d'aquest centre. Mentre que per al torn lliure calia fer un exercici de traducció d'anglès o francès amb caràcter obligatori i eliminatori, per a les places de promoció interna aquest exercici només constituïa un mèrit. Enjudiciada la convocatòria en primera instància, el tribunal no estima que s'hagi produït cap lesió del principi d'igualtat en l'accés a la funció pública (article 14 i 23.2 de la Constitució espanyola). En efecte, l'òrgan jurisdiccional d'instància considera que no hi ha hagut vulneració de la igualtat perquè es tracta de supòsits diferents (accés nou a la funció pública *versus* promoció del que ja es funcionari) i, per tant, se'ls pot associar conseqüències jurídiques diferents. En contra d'aquest criteri, el Tribunal Suprem estima el recurs sobre la base del mateix principi:

«es evidente que si como se razona por la Administración, el conocimiento de un idioma extranjero, para la Escala de Técnicos de Gestión de la citada Universidad es imprescindible, dada nuestra integración en la Unión Europea, para quien accede a la misma por proceso selectivo libre, no tiene sentido que no lo sea para quien accede desde la condición de funcionario. En consecuencia la diferencia no es razonable y sosteniendo la recurrente, sin rechazo por la Administración, que de haber sido considerado el requisito del conocimiento del ingles, como mérito y no como requisito habría sido seleccionado, procede entender que se le ha vulnerado el derecho de igualdad alegado y que deban levantarse los efectos de dicha vulneración.»

Per evident, l'alt tribunal no s'estén gaire a argumentar en aquest sentit. Podem trobar un precedent d'aquesta resolució en la STS de 6 de març de 2006, en què el Suprem anul·la la previsió reglamentària que havia fet la Generalitat de Catalunya d'acord amb la qual s'establí l'exigència d'acreditar un nivell de llengua catalana per al funcionaris interins de l'Administració de justícia. Entre els arguments esgrimits en aquell moment hi havia el dret a la igualtat projectat en l'àmbit de l'accés a la funció pública, per bé que en aquella ocasió hi havia altres arguments d'indole competencial que no fan al cas present. A parer del cronista, el TS actua amb bon criteri, atès que malgrat que la doctrina constitucional ens indica que a supòsits diferents els correspon una diferència de tracte jurídic, el que no es pot fer, i en aquest cas és força notori, és forçar l'establiment de supòsits de fet diferents quan en realitat es tracta de supòsits iguals: el supòsit de fet no és com s'accedeix al lloc de treball de la funció pública, sinó quin és aquest lloc i quines funcions té assignades.

En la STS de 6 de juliol de 2015 la llengua hi apareix com a aspecte tangencial. El supòsit litigiós és produeix en el marc d'un procés selectiu a Galícia per accedir al cos de mestres d'educació infantil. Una de les fases del procés era l'acreditació del coneixement de gallec. Per al cas que no es pogués acreditar documentalment, es va convocar una prova de llengua gallega. La recurrent va indicar que ella no podia fer l'examen en dissabte, perquè era membre de l'Església Cristiana Adventista del Setè Dia. Quan es va convocar la prova per a un dissabte, va tornar a comunicar aquesta circumstància i a demanar que se li fes un altre dia. L'Administració convocant li va rebutjar aquesta petició. Ja en seu jurisdiccional, el tribunal d'instància també va rebutjar la pretensió per tal com en un estat aconfessional els poders públics no tenen el deure d'ajustar-se als requeriments religiosos i pel principi d'unitat de l'acte administratiu. El TS, després de fer una ponderació del dret a la llibertat religiosa i els altres principis concurrents en el cas, i tenint en compte la Llei de llibertat religiosa, considera que l'Administració no té prou arguments per no atendre la sol·licitud formulada, i acull el recurs. Certament, com indicàvem, aquí no hi ha confrontació entre un element lingüístic i un dret fonamental, sinó simplement la incidència que la prova per a la qual es demanava un ajornament era la de llengua gallega.

La Sentència de 16 de juliol il·lustra un aspecte sobre el qual hem cridat l'atenció en altres ocasions, que és la necessitat que el sistema d'equivalències entre els certificats, títols i diplomes que acrediten els diferents nivells de llengua sigui clar. En aquest cas, no es tracta de la manca de sistema d'equivalències, com havíem

apuntat per al País Valencià, sinó del fet que l'establiment d'una equivalència significa que el certificat o títol equivalent ho és des del moment que s'obté, no des del moment que l'Administració ho constata en un certificat. El cas concret era el d'un procés selectiu en l'Institut Català de la Salut. La convocatòria establí que els mèrits que es presentessin havien d'haver-se obtingut abans de la finalització del termini per presentar la sol·licitud per participar en el procés. L'aspirant al·lega un nivell B de llengua catalana i ho acredita amb un certificat que reconeix que haver obtingut els estudis d'FP1 (uns anys abans) equivalia a tenir el nivell B. El certificat d'aquest reconeixement de l'equivalència, però, era posterior al termini per presentar la sol·licitud, tot i que el va presentar dins del termini per acreditar documentalment els mèrits. El tribunal qualificador no li valora el mèrit perquè entén que el certificat era posterior al termini establert en la convocatòria. Impugnat en primera instància, la resolució de la Sala Contenciosa del TSJC atorga la raó al recurrent, perquè entén que cal diferenciar entre tenir el mèrit de nivell B (el tenia des que va obtenir el títol d'FP1) i la certificació d'aquesta equivalència (posterior al termini de la sol·licitud). Entén que el que compta a efecte de terminis és tenir el títol que equival al nivell B, i no l'acreditació que la mateixa Administració fa d'aquesta equivalència. Finalment, el TS recull i acull el raonament del Tribunal Superior i rebutja el recurs de cassació interposat per l'ICS.

Certament aquest és un aspecte de la gestió administrativa del règim lingüístic (la valoració del nivell de llengua catalana en aquest cas), però, com dèiem, ens indica la importància de la claredat del sistema d'equivalències. En el cas present, segurament l'Ordre d'equivalències (Ordre PRE/228/2004, de 21 de juny) hauria de deixar més clar que les acreditacions que es fan de les equivalències (en els cas d'equivalència per estudis) tenen un caràcter merament declaratiu. De fet, es fan per simplificar l'acreditació de l'equivalència i no per complicar-lo.

Finalment, la STS de 30 de desembre de 2015 enjudicia la impugnació dels resultats d'una convocatòria d'un procés selectiu als País Basc. Aquesta convocatòria establí un determinat nombre de places amb perfil lingüístic, amb la qual cosa, tot i que la recurrent va obtenir major puntuació que altres aspirants que van poder acreditar el nivell d'eusquera requerit, van ser aquests qui van obtenir plaça i ella en va quedar exclosa. En concret, la part recurrent addueix que se li han vulnerat els articles 14, 23.2 i 103.3 de la Constitució, l'article 25 de la Llei basca 6/1989, de 6 juliol, de la funció pública basca, en no respectar els principis d'igualtat i mèrit i capacitat en l'accés a la funció pública. Aporta com a terme de comparació la STS de 14 de febrer de 2011, en què es va considerar improcedent l'exclusió pel requeriment del coneixement del basc.

El Tribunal Superior de Justícia del País Basc rebutja la pretensió de la recurrent en entendre que és correcte el requeriment d'un determinat nivell de l'idioma propi sempre que sigui proporcional a la funció que cal desenvolupar. En aquest sentit, recull la doctrina de la STS de 26 de gener de 2000. Amb això conclou que «en el supuesto de autos, la recurrente no cuestiona que la exigencia del perfil lingüístico en las plazas convocadas responda a las exigencias derivadas de la utilización del euskera que los puestos de trabajo comportan, y siendo ello así, no es válida la comparación que realiza con otros aspirantes que, con menor puntuación que ella, accedieron a plazas con exigencia de perfil, ya que el término de comparación no es válido». Igualment, es rebutja com a terme de comparació el cas resolt per la sentència de contrast de 14 de febrer de 2011, en entendre, bàsicament, que es tracta de convocatòries amb contingut diferent. La Sentència que ressenyem basteix la seva argumentació especialment en aquesta qüestió. Així mateix, recull la doctrina de la STS de 24 de juliol de 2013 ([Revista de Llengua i Dret núm. 61, pàg. 227-229](#)), que basa l'exigència de la llengua pròpia en la legitimitat constitucional d'aquesta, amb menció de la STC 46/1991, de 28 de febrer, i la importància que té a la comunitat autònoma com a instrument de comunicació amb efectes jurídics rellevants, com a factor d'integració política i com a patrimoni cultural.

En definitiva, el TS manté una línia doctrinal consolidada, per bé que de vegades hi ha hagut algunes decisions dubtoses respecte de l'àmbit de l'administració autonòmica i interpretacions gairebé sempre restrictives pel que fa a les places funcionaries de cossos estatals.

[Sentència del Tribunal Suprem de 13 d'octubre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Celsa Pico Lorenzo. Ref. Cendoj: 28079130072015100273](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 12 de novembre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 1a. Ponent: Manuel Vicente Garzón Herrero. Ref. Cendoj: 28079130012015201623](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

Ambdues sentències tracten sobre l'acreditació del coneixement d'idioma en els processos selectius i totes dues fan referència a Marc europeu comú de referència per a la baremació del coneixement de la llengua. En la Sentència de 12 de novembre, però, el Tribunal Suprem inadmet directament el recurs presentat per la recurrent contra la sentència que no acollia la impugnació contra la resolució administrativa que considerava que no havia baremat bé el seus mèrits per coneixement d'idiomes. Els motius del rebuig al recurs, doncs, són d'índole processal.

Per contra, la Sentència de 13 d'octubre no acull les raons de la recurrent, però entra en el fons de la qüestió. La resolució té l'origen en un procés selectiu en què l'Administració convocant no valora a la recurrent l'assignatura d'italià que va cursar en estudiar la llicenciatura. L'argument de la sentència d'instància és que les bases de la convocatòria parlava de «cursos» i no d'assignatures d'una llicenciatura que, en si mateixa, formava una unitat i, per tant, no es podia especejar. En el fonament jurídic setè, el TS recull aquests arguments de la sentència objecte de recurs. Igualment, fa una referència al marc en què s'ha d'enjudiciar l'acreditació dels coneixements i, en aquest sentit, recorda la competència de les comunitats autònomes en l'acreditació d'idiomes, que no es poden, però, limitar als ensenyats a les escoles oficials d'idiomes, sinó que s'ha de tenir en compte l'esmentat Marc europeu comú de referència. Val a dir, no obstant aquesta reflexió, que el nervi del raonament de l'alt tribunal no acaba essent aquest Marc comú, sinó la menció expressa que feia la convocatòria amb la paraula «cursos». És a dir, s'entén que el que es demanava no era tant l'acreditació d'un determinat nivell, sinó el seguiment d'un curs, amb la qual cosa poc té a veure amb la competència lingüística assolida i amb les equivalències que pugui tenir.

En tot cas, tornem a reiterar la rellevància que té el fet que en les convocatòries l'Administració estableixi de manera clara què acredita un mèrit lingüístic, com també que el marc jurídic que regula aquesta acreditació sigui clar. També cal cridar l'atenció sobre el fet, al nostre entendre negatiu, que sovint es valora més el fet de seguir un curs, que no el d'acreditar un nivell idiomàtic, amb la qual cosa sembla que es premia més la formació rebuda que no pas pròpiament la competència lingüística en si mateix (podeu veure en el mateix sentit la STS de 25 de juny de 2014, [Revista núm. 63](#), pàg. 264-265).

[Sentència del Tribunal Suprem de 25 de setembre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3a. Ponent: José Manuel Bandrés Sánchez-Cruzat. Ref. Cendoj: 28079130032015100275](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 29 de setembre de 2015. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Alberto Gumersindo Jorge Barreiro. Ref. Cendoj: 28079120012015100583](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 18 de novembre de 2015. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Ana María Ferrer Garcia. Ref. Cendoj: 28079120012015100823](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

En les tres sentències s'al·ludeix a qüestions interpretatives derivades de la normativa de la Unió Europea i la seva publicació en les diverses llengües oficials. L'expansió creixent de la intervenció i la normativa emanada de les institucions europees, fins i tot en àmbits tan vinculats a la sobirania dels estats com ara el judicial –per exemple, en les sentències de 18 de novembre i de 29 de setembre – incideix de maneres diverses en la configuració del paràmetre d'enjudiciament a utilitzar pels jutges. El multilingüisme característic de les normes europees comporta, en la pràctica, la possibilitat d'interpretacions no coincidents fonamentades en el contrast de la literalitat pròpia de les diverses versions lingüístiques. Sens perjudici de l'existència de la qüestió prejudicial, com a procediment mitjançant el qual el Tribunal de Justícia de la UE fixa la interpretació definitiva o vinculant de la norma europea, són els tribunals interns, i en darrera instància el Tribunal Suprem a través del recurs de cassació, els qui ordinàriament han de resoldre aquestes controvèrsies interpretatives.

En el supòsit coincident de les resolucions de 18 de novembre i 29 de setembre de 2015, la qüestió que es ventila és si la Decisió marc 2008/675/JAI del Consell, relativa a la consideració de les resolucions condemnatòries entre els estats membres de la UE amb motiu d'un nou procés penal, obliga o no a acumular penes imposades per tribunals espanyols i per tribunals d'altres estats europeus (en relació amb delictes de terrorisme enjudiciats per la justícia francesa). L'existència de jurisprudència prèvia amb criteris interpretatius

divergents la justifica el Tribunal Suprem pel text obert de la Decisió marc en aquest punt: «En todo caso, los términos en los que está redactado el precepto de la Decisión, incluso acudiendo a las distintas redacciones en las diversas lenguas oficiales de la Unión, participan de un cierto carácter genérico, que ha permitido a los distintos Estados llevar a cabo una incorporación singularizada, mediante una adaptación a los distintos sistemas que existen en la Unión en materia de ejecución de penas, con los institutos propios (y diversos entre sí) de cada ordenamiento» (STS 18 de noviembre, FJ 9). Tanmateix, l'element jurídic nou que determina la resposta contrària a l'acumulació de les penes és la incorporació de la norma europea duta a terme per la Llei orgànica 7/2014, de 12 de novembre, amb la qual el legislador estatal tanca en sentit negatiu l'opció admesa anteriorment en seu judicial a partir d'una interpretació conforme amb la Decisió. El TS nega també que s'hagi frustrat amb això una expectativa legítima de la persona condemnada que pugui lesionar els seus drets fonamentals.

En la Sentència de 25 de setembre de 2015 el problema d'interpretació relacionat amb el dret europeu no deriva de l'existència de diverses versions lingüístiques, sinó del grau d'adaptació al primer del dret intern. En el recurs de cassació interposat per VODAFONE contra la Sentència de l'Audiència Nacional de 19 de novembre de 2012 es discuteix la determinació del cost net de prestació del servei universal Telefònica SA per part de la Comissió del Mercat de les Telecomunicacions. En concret, la controvèrsia afecta la modificació de la normativa interna en matèria de telecomunicacions que substituï el terme de «desavantatge competitiu» pel vigent de «càrrega injustificada», com a factor per activar el mecanisme de redistribució del dit cost entre els operadors. El Tribunal Suprem avala el criteri de la resolució d'instància en el sentit que «la falta de modificación de los conceptos empleados por las normas de Derecho Comunitario traspuestas por las de derecho interno español no es un obstáculo a que: a) El Estado modifique sus leyes en orden a una más ajustada traducción a la lengua castellana de los conceptos empleados por el Derecho Comunitario» (antecedent primer de la Sentència ressenyada). Amb això, els tribunals reconeixen el marge d'apreciació al legislador en integrar a l'ordenament espanyol un concepte jurídic indeterminat provinent del dret europeu.

[Sentència del Tribunal Suprem de 22 de juliol 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3a. Ponent: José Manuel Bandrés Sánchez-Cruzat. Ref. Cendoj: 28079130032015100230](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 9 de desembre de 2015. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3a. Ponent: Eduardo Espín Templado. Ref. Cendoj: 28079130032015100383](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

En l'àmbit de les marques comercials, l'ús creixent de la llengua anglesa continua suscitant qüestions interpretatives a l'hora d'aplicar les prohibicions legals de registre de marques no suficientment distintives en el marc de la competència entre empreses o que puguin generar confusió en els consumidors.

La Sentència de 22 de juliol es pronuncia sobre la denegació de la marca «Spain's National Treasure», sol·licitada per l'empresa alimentària Sánchez Romero Carabajal Jabugo, S.A. La societat mercantil qüestiona el raonament de la sentència d'instància que considera enganyosa la denominació perquè pot induir a pensar que els productes emparats per la marca tenen protecció oficial o institucional. Segons la recurrent, resulta irracional pretendre que institucions espanyoles donin suport a una denominació en llengua estrangera d'una marca nacional. L'argument és rebutjat pel Tribunal Suprem, que confirma l'aplicació a aquest cas de la prohibició absoluta de registre de signes mancats de caràcter distintiu (art. 5.1.b d la Llei 17/2001, de marques). La conjunció de les tres paraules en anglès que formen la denominació de la marca no compleix la funció essencial d'identificar l'origen empresarial dels productes respecte dels procedents d'altres empreses. La sentència d'instància tampoc infringeix la doctrina jurisprudencial segons la qual els signes marcaris compostos per locucions en llengua estrangera que han esdevingut comprensibles per al consumidor mitjà espanyol deixen de considerar-se distintius de fantasia (vegeu la STS de 20 de abril de 2009, ressenyada en el núm. 52 de la RLD, pàg. 507-509). En relació amb la prohibició de registre de l'article 5.1.g de la Llei de marques, el TS ratifica igualment el criteri de la instància, tot recordant que la seva finalitat «es además de, en su caso, proteger la exclusividad de la propia denominación oficial de municipios, Comunidades Autónomas o del Estado español, impedir que accedan al registro como marcas aquellos signos que incluyen términos geográficos singulares, que carecen de valor identificativo de los productos designados y pueden inducir a confusión al público haciéndoles creer que tienen un respaldo o reconocimiento oficial» (FJ 2).

La segona sentència, de data 9 de desembre de 2015, resol el recurs de cassació interposat pel Grup Osborne S.A. contra una Sentència del TSJ de Madrid que acceptava la sol·licitud de Red BullGM GmbH d'extensió territorial de la marca internacional «Toro Rosso» per a serveis del sector de restauració i hosteleria. La sentència d'instància va basar-se en la doctrina de la Sentència del TS de 12 d'abril de 2006, en la qual es prohibia la marca internacional «Toro Rojo» en raó de la seva similitud amb les marques inscrites «El Toro» i «Toro», i on es raonava pel que fa a l'element lingüístic que «la notoriedad de la titular de la marca internacional Red Bull en su idioma original no impide que al pretenderla utilizar en su traducción al castellano pueda colisionar con otras marcas prioritarias». El TS cassa la sentència d'instància per error en l'apreciació del moment temporal en què es produí la caducitat parcial de la marca prioritària oponent «Toro» de Osborne, per bé que acaba acceptant el caràcter suficientment distintiu del conjunt denominatiu i gràfic de la marca «Toro Rosso» aplicada als mateixos serveis d'hosteleria i restauració i a d'altres distints (FJ 4).

[Sentència del Tribunal Suprem de 9 de juliol de 2015. Sala Civil. Secció 1a. Ponent: Sebastián Sastre Papiol. Ref. Cendoj: 28079110012015100447](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del Cendoj](#)

En el cas que resol aquesta Sentència l'element lingüístic constitueix l'element de prova. L'origen del cas és la contractació per part del recurrent d'un servei de transport d'una màquina amb components molt sensibles. Un cop fet el servei, es comprova que s'ha produït un deteriorament. En primera instància no s'aprecia una conducta negligent en els transportista; en segona instància s'aprecia parcialment i s'estableix una indemnització. En cassació es revoca la sentència de segona instància i es fixa el dret de l'empresa que va contractar el servei a ser indemnitzada en la totalitat del cost del desperfecte de la màquina. Un dels arguments de la representació de les empreses de transport que hi van intervenir és que les indicacions sobre la fragilitat del producte transportat figuraven només en anglès i alemany. Aquest argument és utilitzat per la sentència d'instància per exonerar en part la conducta negligent dels portadors. El TS rebutja aquesta línia perquè entén que en cada capsa o fardell s'hi podia veure de manera clara el símbol d'una copa trencada, que és un signe inequívoc per indicar que és fràgil i que ha estat recollit en les normes ISO780 i 7000 sobre instruccions de maneig i advertiment. Vegem, doncs, com la diferent valoració de la prova (tenir en compte només les llegendes idiomàtiques o bé donar relleu als símbols internacionals estandarditzats i internacionalment reconeguts) pot donar lloc a respostes judicials ben diferents.